

Kortere anmeldelser

ALMINDELIG HISTORIE

MARGIT HURUP NIELSEN: R. G. Collingwood's historiefilosofi. En undersøgelse af »re-enactment«-tesens interpretation. Skrifter udgivet af Det historiske institut ved Københavns Univeristet bd. 11. København, Den danske historiske forening, 1980. 276 s. 73,20 kr.

Margit Hurup Nielsens specialeopgave blev udarbejdet i 1976 og begrundede at hun året efter fik kandidatstipendium ved Københavns Universitet. Som et led i hendes videre arbejde med den engelske historiker og filosof R. G. Collingwood's forfatterskab blev specialet udsendt i Historisk Instituts skriftrække, kun meget lidt ændret, og sådan at alle tilføjelser til den oprindelige tekst er tydeligt markeret. Bogen var allerede ved udgivelsen et delvis tilbagelagt stadium i arbejdet for forfatteren selv, der nu deltog direkte i den internationale debat, men man skønnede med rette, at den kunne være til nytte for danske fagfæller. Udstyret er ret spartansk (maskinskrift, men i klar og omhyggelig gengivelse), og forfatteren omtaler konsekvent bogen som »denne opgave«, hvilket næsten virker for demonstrativt beskedent.

Faktisk er det en både meget original og oplysende bog. Selvom Collingwood's fragmentariske og posthumt udgivne *The Idea of History* fra 1946 er kendt af alle metodisk og filosofisk interesserede danske historikere, er det nok de færreste der har noget klart begreb om, hvad han egentlig mente med sin ofte citerede karakteristik af deres fag som »re-enactment of past experience«. Interessen for Collingwood's tænkning synes heller ikke at have bredt sig til de fag herhjemme, hvor man beskæftiger sig systematisk med sådanne emner, med få hæderlige undtagelser. Margit Hurup Nielsen fylder derfor et stort hul ud i de flestes viden med sin systematiske gennemgang af de forskellige fortolkninger, der er givet af Collingwood's centrale tese som historiefilosof.

Det var hendes store kup under sit specialearbejde at få adgang til et omfattende og indtil da utilgængeligt manuskriptmateriale hos Collingwood's enke. Som historiker fik hun derfor betydelig fastere grund under fødderne end dem, der før havde taget stilling til den indre sammenhæng i hans spredte filosofiske forfatterskab. Imidlertid er bogen usædvanlig som historiografisk undersøgelse ved sin stærkt systematiske opbygning; man mærker hvordan forfatterens bifag (filosofi) slår metodisk igennem. Læsningen tynges af en knudret og meget fremmedsprogpræget skrivemåde, men det er jo ikke så usædvanligt. Med karakteristisk omhu for at være helt nøjagtig ville Margit Hurup Nielsen i 1976 ikke oversætte »re-enactment« og andre nøglebegreber. I stedet giver hun en fuldstændig oversigt over de hidtidige fortolkningsforsøg og grupperer dem efter hovedstandpunkter og andre logiske kriterier i en række undergrupper. Hovedproblemet er om Collingwood's tese havde metodisk eller

erkendelsesfilosofisk status, om den var svar på spørgsmålet »Hvorledes opnås historisk erkendelse?« eller »Hvorledes er historisk erkendelse mulig?«. I de parallelt forløbende kapitler bliver karakteristiske repræsentanter for de forskellige grupper af fortolkninger taget op til kritisk behandling, idet hun holder dem op mod hele Collingwood's forfatterskab med de kronologiske brudflader, det nu er blevet muligt at erkende i det. Konklusionen på specialeafhandlingen falder med al mulig forsigtighed ud til fordel for fortolkningen af »re-enactment«-tesen som metodisk orienteret, men ikke som udtryk for nogen form for intuitionisme, hvad der i de første år efter udgivelsen af *The Idea of History* var den fremherskende opfattelse. »Re-enactment« fremstår således som den kategori, der var Collingwood's bud på de nødvendige såvel som de tilstrækkelige betingelser for historisk erkendelse (s. 176).

Ved udgivelsen har Margit Hurup Nielsen øjensynlig følt sig friere, og hun har fået endnu fastere grundlag ved helt at inddrage de ikke-publicerede manuskripter i sin dokumentation. I en længere tilføjelse til konklusionen styrker hun den derfor væsentligt og betegner nu, i tilslutning til L. J. Goldstein, Collingwood's modne historiefilosofiske position som »konstruktivistisk«. Herved forstår hun, i modsætning til en realistisk teori om afdækning af fortiden selv eller kilderne selv, historie som en erkendelse, der konstitueres ved historikernes eget arbejde med at bringe sammenhæng og fornuft i kilderne ved at bruge dem som bevismateriale (»evidence«). Når forfatteren nu er parat til at oversætte »re-enactment« med rekonstruktion, er hun sig bevidst at hendes undersøgelse ikke alene har betydning i international historiografisk sammenhæng, men også knytter til ved den danske metodediskussion efter Erslev.

Bogen kan anbefales, både for dens omhyggelige og kritiske gennemgang af Collingwood-forskningen, og for de righoldige (ved udgivelsen i 1980 supplerede) appendices med bl.a. en fuldstændig oversigt over hele forfatterskabet, også de upublicerede manuskripter, der nu er overført til Bodleian Library.

Torben Damsholt

Festskrift til Troels Fink. Red. af HELGE LARSEN og ROAR SKOVMAND. Odense Universitetsforlag, 1982. 266 s.

Tidligere generalkonsul i Flensborg, fhv. direktør for Grænseforskningsinstituttet i Åbenrå, fhv. formand for Jysk Selskab for Historie og for Historisk Samfund for Sønderjylland, professor, dr. phil. Troels Fink er blevet hædret på 70 årsdagen med et festskrift af venner, kolleger og elever. Af de i alt 15 bidrag stammer de 10 fra kredsen omkring Historikergruppen, som Fink var med til at starte som studerende i 1934. Det har givet skriftet et enhedspræg i tilgangsvinkler og historiesyn som ellers oftest savnes indenfor denne problematiske genre. Artiklerne genspejler Finks hovedforskningsfelt, Sønderjyllands historie (H. V. Gregersen, H. Neumann, P. Kr. Iversen, J. Fink og J. Hæstrup), hans centrale rolle som igangsætter (J. Hamre) og hans betydning på den politiske arena, bl.a. i forhandlingerne om mindretalstraktaten 1955 (Nils Svenningsen). Med den subjektivitet der nødvendigvis må være vejledende for en anmelder af et festskrifts små og store tilbud vil jeg have lov til at fremhæve *H. P. Clausens* biografiske skitse af Barthold Georg Niebuhr, *T. Kaarsteds* artikel om »Politiken«'s økonomiske krise